

Мирас®
Университеті

**6В01721 – «Қазақ тілі мен
әдебиет» білім беру
бағдарламасы бойынша
түсу сынақтарының
бағдарламасы**

«Мирас» университеті

Тілдер және әдебиет секторы

Қабылдау сынақ
БАҒДАРЛАМАСЫ

6B01721
(ББ шифры)

«

Қазақ тілі мен әдебиет
(ББ атауы)

»

Жаңа білім беру технологиялары мен бағдарламаларын сынақтан өткізу үшін экспериментті іске асыру жөніндегі жұмыс тобының отырысында қаралды және бекітілді.
№ 2 хаттама « 21 » тамыз 2023 жыл

Шымкент, 2023 ж.

Қабылдау сынақ бағдарламасы 6В01721 – «Қазақ тілі мен әдебиет» білім беру бағдарламасына кіретін оқу пәндерінің бағдарламалары негізінде құрастырылған.

Бағдарламаны дайындағандар: ф.ғ.к., акад., профессор Қопбосынов М.А.

БББ менеджері Усербасва М.А.

1. Терминдер мен анықтамалар

1. *Бакалавриат* - тиісті мамандық бойынша «бакалавр» дәрежесін бере отырып, кадрлар даярлауға бағытталған жоғары білім, білім беру бағдарламалары;
2. Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты;
3. Білім беру бағдарламасы-оқытудың мақсаттарын, нәтижелері мен мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемдерін қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының бірыңғай кешені;
4. Білім алушылардың оқу жетістіктері – білім алу процесінде алған және жеке тұлғаның қол жеткізілген даму деңгейін көрсететін білім алушылардың білімі, іскерліктері, дағдылары мен құзыреттері.

2. Нормативтік құжаттар

6B01721 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» ББ бойынша қабылдау сынақтарының бағдарламасы – мынадай нормативтік-құқықтық актілер негізінде әзірленді:

1. «Мирас» университетін эксперименттік алаң ретінде белгілеу туралы ХҚКО-ның 2023 жылғы 16 тамыздағы №406 бұйрығы;
2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы (өзгерістермен және толықтырулармен);
3. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі №2 бұйрығы;
4. Тиісті үлгідегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы №595 бұйрығы (өзгерістермен және толықтырулармен);
5. «Мирас» университетінің Академиялық саясаты.

3. Жалпы ережелер

1. Қабылдау сынақтары тізімдемеге енгізілген пәндердің жұмыс оқу бағдарламалары негізінде әзірленген осы бағдарлама шеңберінде өткізіледі.

2. 6B01 білім беру саласы бойынша педагогикалық ғылымдар бойынша қабылдау сынақтары тест түрінде өткізіледі.

4. Қабылдау сынақтарының нәтижелері «Мирас» университетінің академиялық саясатында келтірілген бағалау критерийлерін пайдалана отырып, білім алушылардың білімін бағалаудың балдық-рейтингтік әріптік жүйесі бойынша бағаланады.

5. Қабылдау сынақтарының нәтижелері «Мирас» университетінің академиялық саясатына сәйкес жарияланады.

4. 6B01721 –«Қазақ тілі мен әдебиеті» ББ білім беру бағдарламасының негізгі құзыреттері

Кәсіби құзыреттер (КҚ):

КҚ -1

- Мектепте қазақ тілін оқытудың қазіргі заманғы технологияларын пайдалана отырып, қазіргі заманғы әлемдік үрдістерді ескере отырып, білім беру және тәрбие процестерін құру қабілеті;

КҚ -2

- Педагогикалық мониторингті жүзеге асыру, бақылау-бағалау материалдарын әзірлеу, алынған нәтижелерді түсіндіру, барабар өзін-өзі бағалауға және өзін-өзі бақылауға ұмтылу қабілеті;

КҚ -3

- Шет тілін ауызша және жазбаша қарым-қатынас түрлерін (сөйлеу, тыңдау, оқу, жазу)жүзеге асыратын сөйлеу әрекетінің барлық түрлерімен қарым-қатынас жасау және меңгеру құралы ретінде көрсету қабілеті;

КҚ -4

Тіл білімі саласындағы жаңа білімдерді алу

Қабылдау сынақтары бағдарламасының мазмұны

Фонетика

Дыбыстар мен әріптер, олардың арақатынасы. Графика. Әліпби. Е, е, ю, я әріптерінің дыбыстық мағынасы. Дауысты және дауыссыз дыбыстар. Буын. Екпін. Дауысты дыбыстар екпінді және екпінсіз. Екпінсіз дауысты дыбыстардың емлесі. Дауысты дыбыстардың ықырғаннан кейінгі емлесі және С. саңырау және дауысты, қатты және жұмсақ дауыссыз дыбыстар. Хатта жұмсақ және қатты, саңырау және дауысты дауыссыз дыбыстарды белгілеу. Орыс әдеби айтылуының негізгі нормалары. Фонетикалық транскрипция туралы қарапайым ақпарат.

Лексика.

Лексика туралы түсінік. Сөздің мағынасы. Сөздің тікелей және бейнелі мағынасы. Көп мағыналы және бір мағыналы сөздер. Омонимдер. Синонимдер. Антонимдер. Орыс тілінің лексикасы шығу тегі бойынша: түпнұсқа орыс және қарызға алынған сөздер. Орыс тілінің қолданылу тұрғысынан лексикасы: жалпы сөздер, ескірген сөздер (архаизмдер мен тарихизмдер), неологизмдер. Қолдану аясы бойынша орыс тілінің лексикасы: кәсіби сөздер, терминдер. Диалектілік сөздер. Фразеологиялық бірліктер туралы түсінік.

Сөздің құрамы. Сөзжасам.

Префикс, түбір, жұрнақ, аяқталуы сөздің минималды мағыналы бөліктері ретінде. Сөзжасам және сөзжасам бөліктері туралы түсінік. Сөздің негізі және аяқталуы. Нөлдік аяқтау. Сөздің мағыналы бөліктерінің емлесі: префикстер, ауыспалы дауысты және дауыссыз түбірлер, жұрнақтар, жалғаулар - сөйлеудің әртүрлі бөліктеріндегі сөздерде. Қос және айтылмайтын дауыссыз дыбыстары бар сөздердің емлесі. Орыс тіліндегі сөзжасамның негізгі әдістері. Туынды және өндіруші негіздер туралы түсінік. Әр түрлі сөзжасам құралдары. Зат есімдердің, сын есімдердің, сандардың, етістіктердің, үстеулердің сөзжасамы. Күрделі және күрделі қысқартылған сөздер, олардың емлесі.

Морфология

Зат есім. Зат есімнің мағынасы, оның грамматикалық белгілері және сөйлемдегі синтаксистік рөлі. Тұрақты және тұрақты емес грамматикалық белгілер. Жалқы және жалпы зат есімдер. Анимация және жансыздық. Жынысы (еркек, әйел, орта, жалпы). Өзгермейтін зат есімдердің жынысы. Саны. Тек жекеше немесе көпше түрдегі зат есімдер. Іс. Зат есімнің септігі: бірінші, екінші, үшінші; сын есімдердің үлгісі бойынша септік жалғауы. Зат есімдердің емлесі.

Сын есім. Сын есімнің мағынасы, оның грамматикалық белгілері және синтаксистік рөлі. Мағынасы мен грамматикалық белгілері бойынша сын есімдердің разрядтары: сапалық, салыстырмалы, иелік. Сапалық сын есімдер: толық және қысқа форма, салыстыру дәрежелері. Салыстырмалы және жоғары салыстыру дәрежесін қалыптастыру. Салыстыру дәрежелерінің қысқаша формалары мен формаларының грамматикалық белгілері. Сын есімдердің ауытқу түрлері.

Сан есім. Сан есімінің мағынасы және оның грамматикалық белгілері: жағдай; сан

және жыныс. Сан есімдерінің синтаксистік рөлі. Мәні бойынша разрядтар: сандық (бүтін, ұжымдық, бөлшек) және реттік. Сандар жай және құрама. Сандардың ауытқу ерекшеліктері. Сан есімдерінің емлесі.

Есімдік. Есімдіктердің мағынасы. Есімдіктердің мағынасы мен сөйлеудің басқа бөліктерімен байланысы бойынша разрядтары. Әр түрлі санаттағы есімдіктердің грамматикалық белгілері және олардың синтаксистік рөлі. Есімдіктерді септеу және олардың емлесі.

Етістік. Етістіктің мағынасы, оның грамматикалық белгілері және синтаксистік рөлі. Тұрақты белгілер: өтпелі--кедергі, көрініс, қайтару, конъюгация. Әр түрлі және ерекше етістіктер. Тұрақты емес белгілер: көңіл-күй (индикативті, шартты, императивті), уақыт (индикативті көңіл-күйде), тұлға және Сан (индикативті және императивті көңіл-күйде), жыныс және Сан (индикативті және шартты көңіл-күйде). Етістіктің анықталмаған түрі. Тұлғасыз етістіктер. Қатысушы және қатысушы етістіктің ерекше формалары ретінде; олардың синтаксистік рөлі. Қатысушылардың грамматикалық белгілері. Қазіргі және өткен шақтың нақты және пассивті қатысушылары, олардың білімі. Толық және қысқа пассивті қауымдастықтар. Толық қатысушылардың септігі. Қатысушылардың грамматикалық белгілері. Мінсіз және жетілмеген етістіктердің қатысуын қалыптастыру. Мүшелерді қолдану ерекшеліктері. Етістік формаларының емлесі.

Үстеу. Үстеулердің мағынасы, олардың сөйлемдегі синтаксистік рөлі. Мағынасы бойынша үстеу разрядтары. Үстеулерді салыстыру дәрежелері және олардың қалыптасуы. Үстеулердің емлесі.

Шылау. Шылаудың сөйлемдегі қызметі. Шылау дегеніміз не?. Сөз табындағы атқаратын міндеті.

Одағай. Одағайдың түрлері. Сөйлемдегі қызметі.

Синтаксис

Қазіргі қазақ тілінің синтаксисі - грамматика теориясының негіздері, синтаксис пәнінің бастау көздері, түркітанудағы синтаксис саласының қалыптасып, жүйеленуі, сонымен қатар қазақ тілі грамматикасындағы зерттеулердің ғылыми - танымдық сипаты қарастырылады. Сөз тіркесі синтаксисі. Жай сөйлем синтаксисі. Сөйлем мүшелері. Құрмалас сөйлем синтаксисі. Мәтін синтаксисі. Күрделі синтаксистік тұлға.

Стилистика

Стилистика тіл білімінің негізгі салаларының бірі. Тілдік элементтердің дұрыс, әсерлі қолдануын өзінің объектісі санайтын стилистика тіл білімінің барлық салаларымен байланысты. Ол сөз ішіндегі дыбыстардың жүйелі жұмсалуды, морфологиялық сөз тұлғаларымен грамматикалық формалардың жүйелілігін, сөз тіркестері мен сөйлемдерді бір-біріне дұрыс ойластырып, дұрыс құрмаластыру жақтарын қарастырады. Стилистика сөйлеу тілі, әдеби жазба тілі, оның әрбір салаларындағы стильдерін қамтиды.

Қазақ халық ауыз әдебиеті мен шешендік өнер

Қазақ халық ауыз әдебиеті үлгілері. Қазақ халық ауыз әдебиетінің қалыптасуы мен дамуы, зерттелуі. Алғашқы қауымның ыдырау кезінде туып, күні бүгінге дейін өмір сүріп келе жатқан фольклорлық мұра туралы біртұтас ұғым қалыптастыру. «Шешендік өнер» – қазақ халқының ежелден келе жатқан дәстүрлі тіл өнері, ұлттық асыл мұрасы. Қазақ шешендік өнері – халықтың дүниетанымын көрсететін ерекше жанр екендігін ғылыми-практикалық тұрғыдан ұғындыру.

Ежелгі және хандық дәуір әдебиеті

Ежелгі дәуір әдебиетінің қалыптасуы. Қазақ жазуының мәдениетті қалыптастыру мен сақтаудағы орнын айқындау, жазба дәстүр мен сөйлеуді зерделеу, Орхон таңбаларының маңызын бағамдау, бағалау. Араб таңбаларының негізінде жасалған қазақ мұралары туралы мағлұматтар. XI-XVIII ғасырлардағы қазақ әдебиетінің тарихы. Қазақ хандығының негізі өкілдері. Хандық дәуір әдебиетінің өз алдына жеке әдебиет те қалыптасуы.

XIX ғасыр әдебиеті

XIX ғасыр әдебиеті – үлгісі, түрі мол, сан жанрлы әдебиет. XIX ғасыр әдебиет үлгілерінің көркемдік табиғаты, әлеуметтік негіздері жөнін әрі қарай зерделеуге тарту. XIX ғасырдың әдебиеттің тарихы, қоғамдық-әлеуметтік жағдайлармен тығыз байланысын қарастыру арқылы әдебиеттің ұлт ой-санасын оятудағы міндетін айқындау.

XX ғасыр және қазіргі дәуір әдебиеті

XX ғасырдағы қазақ әдебиеті. XX ғасыр әдебиетінің дамуы мен қалыптасуы. XX ғасыр әдебиетінің көрнекті өкілдері. С.Сейфуллин. М.Дулатов. М.Жұмабаев. М.Әуезов. С.Мұханов. Қазіргі дәуір әдебиетінің дамуы мен қалыптасу жолдары. Қазіргі дәуір әдебиетінің ерекшелігі. Проза және поэзия жанрларының түрленуі. Жаңа авторлық көзқарастардың тууы.

XX ғасырдағы қазақ әдебиеті дамуының алғашқы кезеңі. 1900-1940 жылдар аралығындағы әдебиет. Қазақ әдебиеті тарихын оқытудың күрделі мәселелері. Соңғы 10-20 жылдықта қазақ әдебиетінде болып жатқан әртүрлі үрдістерді айқындау, идеялық-тақырыптық тұрғыдан анализ жасау. Әдеби процесс дамуының түйткіл мәселелерін ажырата алу. Ұлттық құндылықтарды әдеби процеспен байланыста қарай алу. Шығармашылық психологиясын анализ жасай алу. Идея ұғымын жете түсіну. Форма ерекшеліктерін саралай алу.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер:

1. Дәулетбекова Ж., Рай Қ., Жүмекенова Л. Қазақ тілі. 10 сынып. Атамұра 2019ж.
2. Т.Н.Ермекова, К.Ә.Бертілеуова, Р.Н.Мұнасаева Қазақ тілі. Жалпы білім беретін мектептің 11-сыныбының жаратылыстану-математикалық бағытына арналған оқулық. Арман ПВ-2020ж.
3. Қазақ тілі. Қарапайым деңгей / Авторлары: Г.Қ. Досмамбетова, А.К. Балабеков, А.Т. Бозбаева-Хунг, А.Д. Сейсенова Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2016
4. Қазақ тілін орта деңгейде меңгерудің деңгейлік тақырыптық лексикалық минимумы Агуна group», Алматы қ., 2018.
5. Шалабай Бердібай Ш 21 Қазіргі қазақ тілі. Синтаксис: оқу құралы. – Стер. бас. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 186 б.
6. Таласпаева, Жанар Серкешқызы. Қазақ тілінің стилистикасы: оқу құралы. / Ж.С. Таласпаева. – Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ баспасы, 2017. – 300 б.
7. Әлкебаева Д. 4 \ Қазақ тілінің прагматилистикасы: оқулық. - Алматы: Қазақ университеті, 2014. -247 б
8. Аширова А.Т. Қазақ тілі: оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 120 бет.
9. Сүйіншәлиев Х. Қазақ әдебиетінің тарихы. Алматы, 2010
10. Кенжебайұлы Б. Түрік қағанатынан бүгінгі күнге дейін. Алматы, 2010
11. Жанайдаров О. Баласағұн Жүсіп. Алматы, 2009
12. Қыраубаева А. Ежелгі әдебиет. Алматы, 2009 Қосымша: 5. Келімбетов Н.Ежелгі әдеби жәдігерліктер. Алматы, 2005
13. Келімбетов Н.Ежелгі дәуір әдебиеті. Алматы, 2005
14. Машани Ақжан. Әл-Фараби көпірі. Алматы, 2005
15. Тлепов Ж. Тарих және әдебиет. Алматы, 2000

16. Қоңыратбаев Ә. Қазақ әдебиетінің тарихы. Алматы: Жазушы, 1994

Қосымша әдебиеттер:

1. Қазақ тілі: Негізгі стандарттан жоғары деңгей, Әлметова Ә. С., Алматы, 2015-232 бет.
2. Қазақ тілі: Негізгі стандарттан жоғары деңгей А-2015.
3. Қазақ тілі, Тұрысова Г. Т., Алматы: Қаз ҰТУ, 2015 – 155б.
4. Кәсіби қазақ тілі, Жақсылықова К. Б., Алматы: 2013 - 215 бет
5. Қазақ тілі, Аймурзаев Ф., Шымкент: Әлем, 2014 - 168 бет
6. Ресми - іскери қазақ тілі, Ақанова Д. Х., Алматы: Арман-ПВ, 2002 - 408 стр
7. Қирабаев С. Ұлт тәуелсіздігі және әдебиет. – Алматы: «Ғылым» ғылыми баспа орталығы, 2001. – 448 б.
8. Жарылғапов Ж. Қазақ прозасы: ағымдар мен әдістер. – Қарағанды: Гласир, 2009. -400 б.
9. Еспембетов А. Уақыт өрнегі. – Алматы: Инжу-маржан, 2005. -515 б.
10. Дәдебаев Ж. Қазіргі қазақ әдебиеті: Лекциялар курсы. Алматы, Қазақ университеті, 2002, 311 б.
11. Кәрібаева Б. Қазіргі қазақ әдебиетінің көркемдік даму арналары. Сын-зерттеу. – Астана: Елорда, 2001. – 312 б.

6. Оқыту нәтижелерін бағалау критерийлері

6В01721 – Қазақ тілі мен әдебиеті білім беру бағдарламасы бойынша білім бакалаврларының білімін, іскерлігін, дағдылары мен құзыреттерін бақылау қорытынды аттестаттау кезінде жүзеге асырылады. Қорытынды аттестаттау диплом жұмысын (жобасын) жазу және қорғау нысанында, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында айтылған ерекше жағдайларда екі кешенді емтихан дайындау және тапсыру нысанында өткізіледі. Түлектердің білімін, іскерлігін, дағдылары мен кәсіби құзыреттілігін бағалауды балдық-рейтингтік әріптік жүйе бойынша аттестаттау комиссиясы жүргізеді.

Кесте 1

БББ бойынша оқыту нәтижесі-мақсатқа қол жеткізу	Әріптік жүйе бойынша бағалау	Сандық эквивалент	Балдар (%- дық мазмұн)	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау	Оқыту нәтижесін бағалау тәсілі
	A	4	95-100	өте жақсы	Дипломдық жұмысты (жобаны) жазу және қорғау / Кешенді емтихандарды дайындау және тапсыру
	A-	3,67	90-94		
	B+	3,33	85-89	жақсы	
	B	3,0	80-84		
	B-	2,67	75-79		
	C+	2,33	70-74	қанағаттанарлық	
	C	2,0	65-69		
	C-	1,67	60-64		
	D+	1,33	55-59		
	D	1,0	50-54	қанағаттанарлықсыз	
	FX	0,5	25-49		
	F	0	0-24		